

Hjemmeeksamen i EXPH0300

Kandidatnummer: 32279

Oppgave: Norges klimaregnskap (den første oppgaven)

Dato (ved innlevering): 14.12.2024

Antall ord (bare besvarelse): 2404

Antall sider (bare besvarelse): 7

Norges klimapolitikk

I denne teksten skal jeg analysere argumentasjonen i debattinnlegget til Vassnes “Mer falsk matematikk” i form av et argumentasjonsdiagram (Vassnes, 2024). Jeg skal deretter vurdere om argumentasjonen støtter standpunktet i innlegget. Til slutt skal jeg diskutere om Norge bør bruke det nasjonale klimaregnskapet som målestokk for norsk klimapolitikk.

Argumentasjonen i “Mer falsk matematikk” (del a)

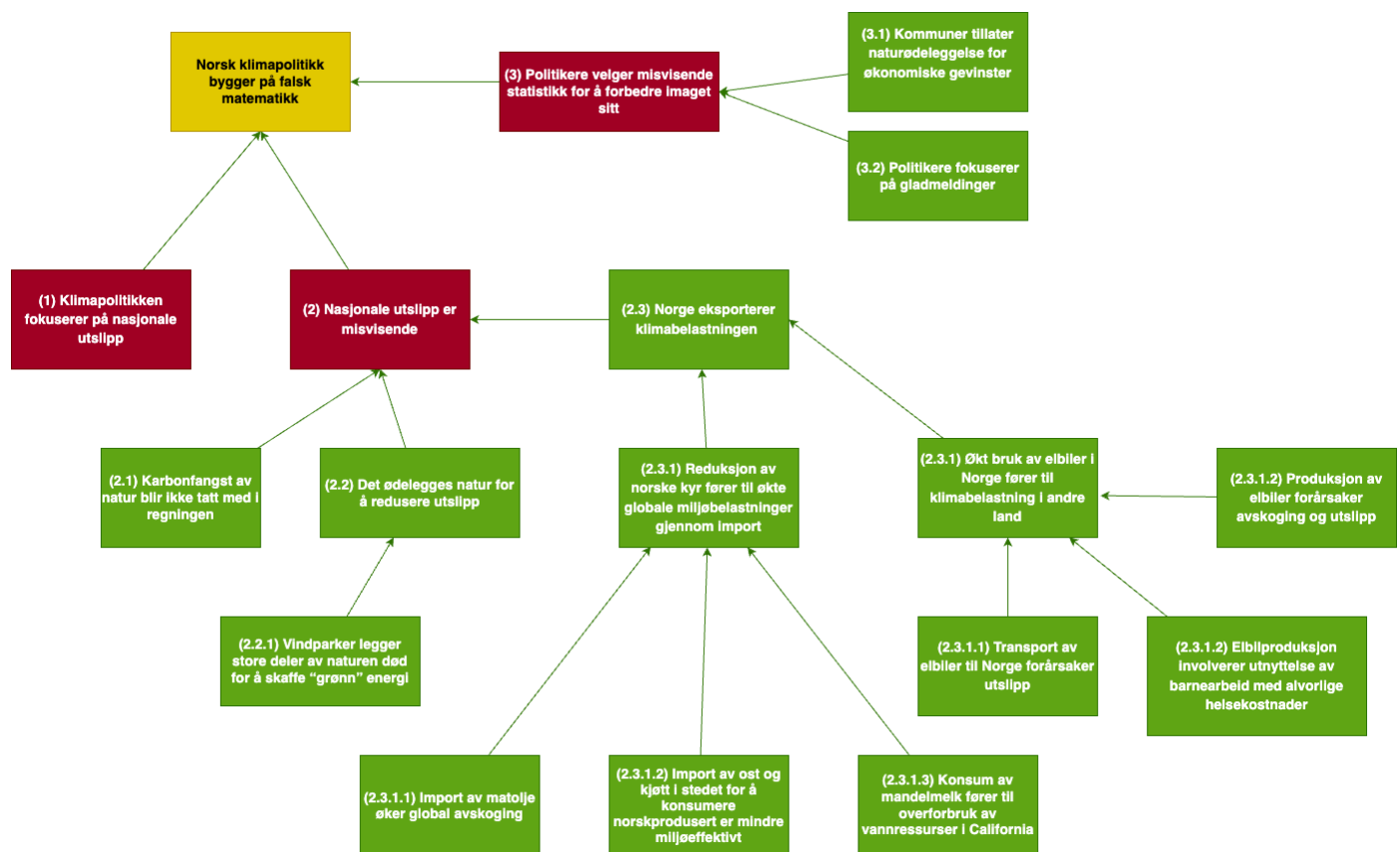
Debattinnlegget “Mer falsk matematikk” er skrevet av vitenskapsjournalisten Bjørn Vassnes, og ble publisert 13. juni 2024 i *Klassekampen* (Vassnes, 2024). Debattinnlegget omhandler norsk klimapolitikk, og dets fokus på nasjonale utslipp. Jeg skal nå analysere argumentasjonen i form av et argumentasjonsdiagram.

Etter min mening så er standpunktet i Vassnes sitt innlegg “Norges klimapolitikk bygger på falsk matematikk”. Jeg mener dette fordi det antydes i tittelen og generelt i teksten, og det står i tillegg eksplisitt i den siste setningen i innlegget “Er det så vanskelig å fatte, at det er falsk matematikk / som lar oss fortsette å ødelegge jorden med vår klimapolitikk?” (Vassnes, 2024). For å forstå standpunktet til Vassnes, så må vi komme med en felles definisjon for “falsk matematikk”. I konteksten av innlegget, så kan en passende definisjon være: Å bruke tall og beregninger for å gi et misvisende bilde. Jeg kommer til å bruke denne definisjonen videre i analysen.

Først skal jeg ta stilling til om dette er en normativ eller deskriptiv påstand. En deskriptiv påstand beskriver hvordan noe er objektivt, som “Finne scoret 31 mål”, mens en normativ påstand er en subjektiv vurdering, som “Finne er en god fotballspiller” (Antonsen, 2023, s. 42). Standpunktet til Vassnes kan ligne på en deskriptiv påstand, men nøkkelen ligger i begrepet “falsk matematikk”, for det er en subjektiv vurdering å bestemme hva som er et misvisende bilde, og standpunktet er derfor en normativ påstand.

Under kan du se argumentasjonsdiagrammet som jeg har konstruert for å vise Vassnes sin argumentasjon. Fargekodene er som følger: Gul er standpunktet, rød er standpunktsargumentene (støtter standpunkt direkte) og grønn er indirekte argumenter (støtter andre argumenter). Argumentene er nummerert etter hvor de er i argumentasjonsskjeden, så (2.3) representerer

standpunktsargument (2) sitt tredje indirekte argument. Piler som går til samme punkt representerer sammensatte argumenter, altså argumenter som virker sammen (Antonsen, 2023, s. 47). Et eksempel på dette i argumentasjonsdiagrammet er (3.1) og (3.2), for i seg selv blir ikke argumentene særlig relevante, men de oppnår en relevans når de kombineres. Jeg har valgt å ikke ta med implisitte argumenter i diagrammet, for å beholde oversikten i diagrammet, men jeg kommer til å ta opp noen av dem i vurderingen av argumentasjonen.

Når man vurderer argumenter, så ser man på deres riktighet og relevans. Betydningen av disse begrepene er åpenbare; riktighet er om argumentet i seg selv stemmer, mens relevans er hvor mye det støtter påstanden/argumentet det er rettet mot (gitt at det stemmer) (Antonsen, 2023, s. 59). Argumentet "Norge er i Europa" har høy riktighet, men det har lav relevans for standpunktet "Trine liker boller".

Jeg skal først fokusere på det sammensatte standpunktsargumentet som består av (1) og (2). Dette argumentet er et maksimalt relevant argument, siden det er en deduktiv følge etter denne analysens definisjon av “falsk matematikk”. At et argument er en deduktiv følge betyr at hvis argumentet er riktig, så er det en logisk følge at påstanden argumentet argumenterer for er riktig; med andre ord, påstanden må stemme hvis argumentet stemmer (Antonsen, 2023, s. 62).

Nasjonale utslipp er en form for statistikk, som ifølge (2) er misvisende. Dette tilfredsstiller definisjonen av “falsk matematikk”, og med argument (1) blir det en deduktiv følge. “Nasjonale utslipp er en form for statistikk” er faktisk et implisitt argument, altså et argument som aldri blir uttalt av forfatteren, men som er underforstått, ofte fordi det er antatt åpenbart (Antonsen, 2023, s. 50). Men for at argumentasjonen skal være gyldig, må alle argumentene være riktige.

Det implisitte argumentet kan vi nok si oss enig i uten videre støtte, og Vassnes bruker mange argumenter for å gi induktiv støtte til argumentet (2). Induktiv støtte betyr at det ikke beviser noe med sikkerhet, slik som deduktiv støtte, men det gir påstanden det argumenteres for mer sannsynlighet for å stemme. Derfor er de ikke like relevante som deduktive argumenter (Antonsen, 2023, s. 68).

Argument (1) mottar ingen støtte i form av indirekte argumenter, og i tillegg er dette er noe som ikke er lett å bekrefte eller avkrefte ettersom det ikke er en statistikk, men en subjektiv mening. Når man går inn på regjeringen sin nettside om klimapolitikk, vil man finne følgende i stor skrift: “Norges klimamål for 2030 er å redusere klimagassutslippene med minst 55 prosent sammenlignet med 1990” (Regjeringen, 2023). Dette støtter argument (1), men på samme nettside står det også: “Norge ønsker å kutte sine klimagassutslipp i samarbeid med EU.” Argument (1) sin riktighet er derfor svak uten videre støtte fra indirekte argumenter.

Standpunktsargument (3) sin relevans er lav uten det implisitte argumentet “Norsk klimapolitikk er styrt av politikere”, og med det blir det et deduktivt argument. Riktigheten til argument (3) bygger på et sammensatt argument som gir induktiv støtte gjennom en induktiv generalisering. En induktiv generalisering bruker en begrenset mengde tilfeller til å argumentere for at en egenskap eller hendelse gjelder generelt (Antonsen, 2023, s. 69). Et eksempel er påstanden om at

alle svaner er hvite basert på at alle svaner som er observert er hvite. Men det trengs bare en svart svane for å motbevise denne påstanden.

Det sammensatte argumentet i (3) hevder en generell praksis basert på observasjoner, men som med svaner kan et moteksempel være nok til å falsifisere argumentet. Argumentet må derfor stå sterkt med hensyn til størrelsesorden, hvor generelt det er, og representativitet, hvor godt det gjenspeiler gruppen (Antonsen, 2023, s. 70). Argument (3.2) står sterkt i denne sammenhengen, men (3.1) stiller svakt i begge kategorier, ettersom kommuner ikke gjenspeiler alle politikere og det omhandler et spesifikt tilfelle. Siden det er et sammensatt argument, er argument (3) avhengig av både (3.1) og (3.2) sin kvalitet, og (3) sin riktighet svekkes derfor.

Argumentasjonen fra (2.1) og (2.2) stiller sterkt i både relevans og riktighet, men spesielt i riktighet, ettersom det bunner ut i lett sjekkelig statistikk. Men hovedstøtten for argument (2) kommer fra argument (2.3), som er det indirekte argumentet Vassnes har brukt flest argumenter for å støtte.

Argument (2.3) kan bli sett på som en induktiv generalisering, ettersom den generaliserer et enkelt tilfelle (eksport av klimabelastning) til en bredere konklusjon (nasjonale utslipp er misvisende). Siden argument (2.3) er en induktiv generalisering, må vi vurdere størrelsesorden og representativitet for å bestemme argumentets relevans. Representativiteten til argumentet er god, men størrelsesordenen til argumentet er vanskelig å bestemme, siden argumentet er vagt i hvor mye klimabelastning som blir eksportert.

Derfor må andelen klimabelastning som blir eksportert være en stor andel for at argumentet skal være relevant. Det er da viktig at argument (2.3) støttes av indirekte argumenter som viser en stor størrelsesorden. Argumentet er støttet av to induktive generaliseringer, som igjen er støttet av tre induktive generaliseringer hver. Kyr og elbilproduksjon sine utslipp er rimelig store, og de hjelper derfor med å underbygge størrelsesordenen til argument (2.3), spesielt fordi både argument (2.3.1) og (2.3.2) støttes av tre induktive generaliseringer hver.

Generelt sett er Vassnes sin argumentasjon god, men den svekkes hovedsakelig av mangelen på indirekte argumenter for argument (1) og dårlig relevans for argument (3.1), noe som svekker standpunktsargument (3).

Det nasjonale klimaregnskapet som målestokk (del b)

Bør vi bruke det nasjonale klimaregnskapet som målestokk for vår klimapolitikk? Jeg tolker “det nasjonale klimaregnskapet” som utslipp av klimagasser på nasjonal jord. For å bestemme dette, så må vi først bestemme formålet med den norske klimapolitikken. Et rimelig svar vil være å redusere antall utslipp mest mulig. Men dette vil ignorere bevaring av natur i seg selv som et mål, som mange vil argumentere for bør være et av hovedprinsippene for klimapolitikken. Det gir oss heller ikke noen indikasjon for hva vi kan ofre for målet, og det er da spesielt snakk om økonomiske goder. For å få et svar på hva Norges klimapolitikk bør basere seg på, skal jeg derfor se på noen ulike populære teoretiske rammeverk for klima.

I klimadebatten er det to ekstreme sider. På den ene siden har du de som sier at klimaendringer ikke finnes, og at vi bør kjøre full gass økonomisk på bekostning av utslipp og naturødeleggelser. Ifølge NRK utgjorde dette en av tolv mennesker i den norske befolkningen i 2021 (Larsen, 2021). På den andre siden har du de som saboterer økonomisk virksomhet som de mener er skadelig, og til og med noen som argumenterer for et autoritært styre (Ursin, 2022). En mer rimelig framgangsmåte, som ofte blir tatt opp, er bærekraftig utvikling. Definisjon av bærekraftig utvikling vi ofte får gjennom politikere, skole eller FN, er at det er “En utvikling som imøtekommer dagens behov uten å ødelegge mulighetene for at kommende generasjoner skal få dekket sine behov.” (FN, 2024). Dette er ekstremt vagt og hjelper lite med å ta harde valg, og gir oss dårlig med veiledning på hva som bør brukes som målestokk for klimapolitikk. Men det finnes flere teorier om bærekraftig utvikling.

Den triple bunnlinjen, introdusert av John Elkington, utvider tradisjonelle økonomiske mål for virksomheter ved å inkludere sosiale og miljømessige resultater. I stedet for å fokusere utelukkende på økonomiske goder, bør virksomheter også måle suksess basert på deres innvirkning på det sosiale og miljøet. Dette utgjør de tre bunnlinjene i John Elkingtons teori, og

alle tre må være tilfredsstilt for at det skal kunne klassifiseres som bærekraftig. At de er bunnlinjer betyr at hver av dem må gå i pluss, altså så må virksomheten bidra positivt totalt sett for hver enkelt bunnlinje. Denne teorien er hovedsakelig rettet mot bedrifter og organisasjoner, men den kan også tolkes i en politisk sammenheng.

Kilde brukt for avsnittet: (Carson, 2020, s. 134)

Den økonomiske bunnlinjen vil i denne sammenheng være hvordan klimapolitikken påvirker den nasjonale økonomien. Selv om vi kanskje kan få redusert utslippene raskere med å velge klimaløsninger som vil være ugunstig økonomisk, så vil løsninger som er økonomisk gunstig være en bedre løsning på lang sikt, og derfor også være mer bærekraftige. Dette kan lett brukes som målestokk i norsk klimapolitikk med å ta hensyn til mengden kapital investert, og forventet avkastning, også eventuelt tid før investeringen har betalt for seg selv. Dette er selvsagt bare en av dimensjonene av den triple bunnlinjen, og må bli sett i kontekst av de andre.

Den sosiale bunnlinjen er litt vanskeligere å definere. En tolkning kan være at klimapolitikken skal opprettholde norske verdier. Men da må vi først bli enige om hva som tilsvarer norske verdier, noe alle ikke er enige i. Det er også vanskelig å finne en kvantitativ målestokk for om klimapolitikken handler i tråd med norske verdier. En annen måte å tenke på det er at det er folket, og spesielt pressen, som har ansvaret for at bunnlinjen følges. Når Norge handler på en måte som folket mener ikke er i tråd med norske verdier, som for eksempel bruk av produkter som er produsert av barnearbeid, så er det folkets ansvar å ta til ordet og protestere på statens handlinger, og det er statens ansvar å lytte til disse protestene og ta en overveid avgjørelse. Vi trenger dermed ikke en målestokk for den sosiale bunnlinjen, men et kollektivt ansvar.

Til slutt trenger vi en målestokk for den klimabaserte bunnlinjen. Det kan virke som vi er tilbake til start, men å basere hele Norges klimapolitikk på den klimabaserte bunnlinjen vil være en dårlig ide, for det kan tillate dårlige investeringer, økonomisk, og moralsk tvilsomme beslutninger. For eksempel så vil å bruke barnearbeid være akseptabelt ifølge den klimabaserte bunnlinjen, og det blir foretrukket å ikke bruke noe kapital på langsiktige investeringer, som kan betale for seg siden kortsiktige pengehull vil gi en bedre uttelling på målestokken. Derfor trenger vi den triple bunnlinjen. Men vi må fortsatt ha en målestokk for den klimabaserte bunnlinjen.

Nasjonale utslipp er ikke så langt unna en god målestokk. Det er to hovedkritikker mot denne statistikken, og det er at den ikke tar hensyn til utslippene til importerte goder, og den inkluderer heller ikke nødvendigvis karbonfangst av natur (Vassnes, 2024). Hvis disse tre kombineres i en statistikk, i tillegg til målet om å ta vare på natur generelt, så mener jeg at vi får en god målestokk for den klimabaserte bunnlinjen.

Vi har fortsatt et siste gjenstående problem, og det er at den triple bunnlinjen og bærekraft generelt er langtidsfokusert. Dette krever at vi vet konsekvensene av handlingene våre, men i et nytt og komplisert felt som klima, så er det ikke alltid lett å vite hva konsekvensene er. Her kommer føre var-prinsippet til hjelp. Prinsippet går ut på å ta forholdsregler og være forsiktig før noe går galt, og spesielt når man handler med usikkerhet. Det er i stor grad det samme som det kjente engelske uttrykket “Better safe than sorry”. Jeg skal ikke gå veldig i dybden på det, men det finnes to typer føre var-prinsipp, sterk føre var og svak føre var. Hovedforskjellen er at i sterkt føre var må aktøren bevise at handlingene ikke er skadelig, mens i svakt føre var kan staten (i denne konteksten) ta tiltak mot aktøren hvis den mener det er nødvendig. Problemet med sterk føre var er at det kreves sikkerhet for at noe ikke er skadelig, som er vanskelig med vitenskap som alltid har en andel usikkerhet, og det er derfor vanskelig å faktisk få gjort noe. Dette er spesielt relevant med klimaendringer som krever rask aksjon. Jeg tenker derfor at svakt føre var er gunstigere for Norges klimapolitikk i de aller fleste situasjoner, men sterkt føre var har selvfølgelig et sted i situasjoner som opererer med høy risiko. Dette betyr at staten kan ta tiltak mot aksjoner som potensielt kan være til skade for miljøet.

Kilde brukt for avsnittet: (Aslaksen, 2012)

Alt i alt, så mener jeg at vi ikke bør eksklusivt bruke det nasjonale klimaregnskapet som målestokk for vår klimapolitikk, men heller den triple bunnlinjen. Dette betyr å ta hensyn til de økonomiske, sosiale og klimabaserte konsekvenser av handlingene våre. Nasjonale utslipp kan brukes som en målestokk innenfor den klimabaserte bunnlinjen, men det må nok suppleres med flere målestokker. Føre var-prinsippet trengs nok også for handlinger hvor det er usikkerhet rundt konsekvensene, og svak føre var er nok mest relevant for nasjonal klimapolitikk.

Litteraturliste

- Antonsen, P. F., Bøe, S., Dons, E. M., Haraldsen, F., Hjortland, O. T., Holst, C., Kiran, A. H., Kyselo, M., Lauritzen, E. A., Mikalsen, K. K., Skjerve, K., & Winther, H. (2023). *Tenk! : Lærebok til exphil* (utg. 1). Universitetsforlaget. ISBN: 9788215068220
- Aslaksen, J., Brekke, K. A. (2012) Føre-var prinsippet. *Samfunnsøkonomen*, 126, (s.42-47)
- Carson, S. G. & Skauge, T. (2020). Bærekraftige virksomheter. I S. G. Carson & T. Skauge, *Etikk for beslutningstakere Virksomheters bærekraft og samfunnsansvar* (s.126-142). Oslo: Cappelen Damm AS.
- FN (2024, 5. juni) Bærekraftig utvikling. Hentet 20.11.2024 fra:
<https://fn.no/tema/baerekraftig-utvikling-fattigdom-og-befolkning/baerekraftig-utvikling>
- Regjeringen (2023, 23. august) Klimaendringer og norsk klimapolitikk. Hentet 19.11.2024 fra:
<https://www.regjeringen.no/no/tema/klima-og-miljo/innsiktsartikler-klima-miljo/klimaendringer-og-norsk-klimapolitikk>
- Larsen, Dan (2021, 1. desember) Johan Anders tror at klimakrisen bare er visvas. *NRK*. Hentet 20.11.2024 fra:
<https://www.nrk.no/sapmi/tror-ikke-pa-menneskeskapte-klimaendringer-1.15739866>
- Ursin, Lars (2022, 16. juni) Ekspertintervjuet: Grøn ekstremisme. *Energi og Klima*. Hentet 20.11.2024 fra:
<https://www.energiogklima.no/to-grader/ekspertintervju/ekspertintervjuet-gron-ekstremisme>
- Vassnes, B. (2024, 13. juni). Mer falsk matematikk. *Klassekampen*.
<https://klassekampen.no/artikkel/2024-06-13/mer-falsk-matematikk>